

SALMAN RUSHDIE

WSOY

YHDES- TOISTA HETKI

Salman Rushdie

YHDESTOISTA HETKI

Tarinoiden kvintetto

SUOMENTANUT MARIA LYYTINEN

WERNER SÖDERSTRÖM OSAKEYHTIÖ
HELSINKI

Suomen Kulttuurirahasto on tukenut teoksen suomennostyötä.

Oscar Wilden ”Balladi Readingin vankilasta” -runon säkeet suomentanut Yrjö Jylhä
Zbigniew Herbertin ”Herra Cogiton sanoma” -runon katkelmat suomentanut Jussi Rosti
Franz Kafkan *Mies joka katosi* -romaanin katkelman suomentanut Markku Mannila
Alejandra Pizarnikin pidemmän runositaatin suomentanut Emmi Ketonen

Ensimmäinen painos
Englanninkielinen alkuteos
The Eleventh Hour

Copyright © 2025, Salman Rushdie

All rights reserved

Suomenkielinen laitos © Maria Lyytinen ja WSOY 2026

ISBN 978-951-0-52818-1

Painettu EU:ssa

Werner Söderström Osakeyhtiö
Lönnrotinkatu 18 A, 00120 Helsinki
Tuoteturvallisuuteen liittyvät tiedustelut:
tuotevastuu@wsoy.fi

Tämä kirja on omistettu
Steve ja Annie Murphylle
ja
tietenkin
Elizalle

SISÄLLYS

<i>Etelässä</i>	9
<i>Kahanin muusikko</i>	33
<i>Myöhään</i>	125
<i>Oklahoma</i>	209
<i>Vanha mies piazzalla</i>	277

Etelässä

Päivä, jona Junior kaatui, alkoi aivan tavallisen päivän lailla: kuumuus purkautui väreillen ilmoille, aurinko toivotusti täydeltä terältä, ruuhka-aaltoja tuli ja meni, rukoukset kaikuivat etäällä, alakerrasta kantautui halpiselokuvan näyttävän tanssikohtauksen ääniraita, jonka tahdissa lanteet nyttyivät naapurin televisioruudun poikki, ilmassa lapsen parku, äidin moite, äkillinen nauru, kirkkaanpunaiset yskökset, polkupyörät, koulutyttöjen vastaletitetyt tukat, vahvan kahvin tuoksu, smaragdikyhkyn siivenisku puussa. Senior ja Junior, kaksi ikivanhaa miestä, aukaisivat silmänsä omissa huoneissaan lehtevällä kujalla merenvihreän rakennuksen viidennessä kerroksessa, aivan kulman takana Elliot's Beachin rannasta, jolle nuoret sinä iltana kokoontuisivat, kuten nuorilla tapana oli, nuoruusiän riittejään suorittamaan, likelle kalastajakylän väkeä, jolta ei sellaisiin joutavuuksiin aikaa liennyt. Köyhät olivat yötä päivää purittaneja. Vanhoilla taas oli omat riittinsä, eikä heidän tarvinnut odottaa iltaan asti. Auringon sohiessa heitä kaihdinten lomasta nuo kaksi vanhaa miestä kömpivät pystyyn ja ponnistivat vierekkäisille verannoilleen ilmestyen niille yhtä aikaa kuin muinaisen tarun olennot kohtalokkaiden yhteen-sattumien vankeina, voimatta paeta sattumien seurauksia.

Keskustelu käynnistyi hetimiten. Eivät heidän puheensa tuoreita olleet. Pikemminkin rituaalin repliikkejä, uuden päivän tervehtimistä vuorolaulun muodossa, niin kuin kar-naattisen musiikin virtuoosien rytmikkäät kaksinpuhelut tai »taitomittelöt» joulukuun musiikkijuhlien aikaan.

»Sopii olla kiitollinen, että olemme etelän miehiä», sanoi Junior venytellen ja haukotellen. »Etelän asukkeja tässä ollaan, eteläpäästä kaupunkiamme, maamme etelästä, eteläisestä päästä maanosaamme. Luojan kiitos. Me olemme lämpimiä, hitaita ja aistikkaita miekkosia, toisin kuin pohjoisen kylmäkiskot.»

Senior rapsutti ensin vatsaansa ja sitten niskaa ja väitti heti vastaan. »Ensinnäkin», hän sanoi, »etelä on seipitettä, olemassa vain, koska sellainen nimi sille nyt on annettu. Ajattelepa, jos maa olisikin kuviteltu toisin päin! Silloin me olisimmekin pohjoisen asukkeja. Ei maailmankaikkeus ymmärrä, ollaanko ylhäällä vai alhaalla, niin kuin ei koirakaan. Ei koiralle ole mitään pohjoista ja etelää. Ja toiseksi et sinä nyt niin lämmin luonteeltasi ole, ja naista kyllä naurattaisi kuulla sinun kutsuvan itseäsi aistikkaaksi, mutta hidas sinä eittämättä olet.»

Sellaisia he olivat: he nahistelivat, kävivät toistensa kimppuun kuin muinaiset painijat, joiden vasemmat jalat oli sidottu nilkoista yhteen. Köysi, joka heidät tiukasti toisiinsa sitoi, oli nimi. Sattuman oikusta – jonka he olivat alkaneet mieltää »kohtalokseen» käyttäen siitä kylläkin useammin sanaa »kirus» – heillä oli sama nimi, pitkä sellainen, niin kuin etelän nimistä kovin monet olivat, nimi, jota kumpikaan ei viitsinyt ääneen lausua. Häivyttämällä sen, supistamalla sen pelkkään alkukirjaimeensa *V:hen*, he häivyttivät

näkyvistä tuon köyden, mikä ei kuitenkaan tarkoittanut, etteikö sitä olisi ollut olemassa. Samankaltaisuudet ilmenivät muilla tavoin – molemmilla oli kimeä ääni, kumpikin oli jäntevä ja keskipitkä, molemmilla oli likinäköä, ja ylpeilytään koko ikänsä laadukkailla hampailla kumpikin oli joutunut antamaan periksi tekohampaiden nöyryyttävälle vääjäämättömyydelle – mutta juuri tuo käyttämättä jätetty nimi, tuo symmetrinen V., tuo Nimi Jota Ei Voinut Ääneen Lausua, oli liittänyt heidät vuosikymmeniksi yhteen.

Samana päivänä nuo vanhat miehet eivät sentään olleet syntyneet. Toinen oli toista seitsemäntoista päivää vanhempi. Siitä »Senior» ja »Junior» mitä luultavimmin saivat alkunsa, joskin lempinimiä oli käytetty niin kauan, ettei kukaan enää muistanut, kuka ne oli alun perin keksinyt. Heistä oli tullut V. Senior ja Junior, Junior V. ja Senior V., aina ja ikuisesti, kiistakumppanit kuolemaan asti. He olivat kahdeksankymmentäyksivuotiaita. Jos vanhuutta ajatteli elämän ehtona, joka päättyi keskiyön unohdukseen, elivät he jo hyvinkin yhdettätoista hetkeään.

»Sinä näytät kurjalta», Junior sanoi Seniorille, kuten joka aamu. »Näytät siltä, että vain varrot kuolemaa.»

Senior nyökkäsi vakavana ja heidän keskinäisiä perinteitään vaalien vastasi: »Parempi niin kuin näyttää sinun lailasi mieheltä, joka odottelee yhä elämänsä alkavan.»

Unenlaatu oli molemmilla miehillä jo heikkoa. He makasivat yöt kovissa sängyissään ilman tyynyä, ja suljettujen luomien takana heidän rauhattomat ajatuksensa vaelsivat vastakkaisiin suuntiin. Mieskaksikosta Senior oli elänyt huomattavasti rikkaamman elämän. Hän oli ollut nuorin

kymmenestä veljeksestä, joista kaikki olivat loistaneet valitsemillaan aloilla, urheilussa, tieteissä, opettajina, sotilaina, pappeina. Alkuun hän oli menestynyt yliopistosarjan kestävyysjuoksussa, edennyt sitten rautatieyhtiön johtoportaaseen ja matkannut vuosikaudet kymmeniätuhansia maileja kiskoja pitkin varmistamassa niin itselleen kuin viranomaistahoille, että turvallisuus rautateillä pysyi asianmukaisella tasolla. Hän oli nainut kiltin naisen ja siittänyt kuusi tytärtä ja kolme poikaa, joista kukin oli vuorollaan osoittautunut hedelmälliseksi ja suonut hänelle kaikkiaan kolmekymmentäkolme lastenlasta. Hänen yhdeksän veljeäänkin olivat siittäneet vielä kolmekymmentäkolme lasta, hänen veljenpoikansa ja -tyttärensä, jotka vuorostaan olivat suoneet hänelle satayksitoista sukulaista lisää. Monelle miehelle moinen olisi todistanut hyvää onnea, sillä kahdellasadallaviidellä lähisukulaisella siunattu mies oli toisesta rikas, mutta askeettisuuteen taipuvaiselle Seniorin kaltaiselle miehelle tuollainen runsaus aiheutti jatkuvasti pientä päänsärkyä.

»Jos olisin ollut steriili», hänellä oli tapana todeta Juniorille, »miten rauhaisaa elämä olisikaan ollut.»

Jäätyään eläkkeelle Senior oli kuulunut kymmenen ystävyksen porukkaan, joka kokoontui päivittäin puhumaan politiikasta, shakista, runoudesta ja musiikista Besant Nagarin kaupunginosan kahvilaan, ja monia hänen näkemys­kiään näistä aiheista oli julkaistu kaupungin erinomaisessa päivälehdessä. Kyseisen sanomalehden päätoimittaja lukeutui hänen ystäväjoukkoonsa, kuten myös eräs tämän alaisista, paikallinen kuuluisuus, jossa oli hiukan provokaattorin vikaa ja joka ryypiskeli liikaa, mutta osasi tehdä

ihastuttavan irvokkaita poliittisia pilapiirroksia. Joukkoon kuuluivat myös kaupungin paras astrologi, joka oli saanut astronomin koulutuksen mutta alkanut uskoa, että tähtien todellisia viestejä ei voinut tavoittaa kaukoputkella, sekä mies, joka oli jo vuosia vastannut starttipistoolin laukaisusta suositulla laukkaradalla, ja niin edelleen. Senior oli nauttinut heidän seurastaan valtavasti ja todennut vaimolleen, että oli miehelle suurenmoista, kun oli ystäviä, joilta saattoi joka päivä oppia jotakin uutta. Mutta nyt kaikki olivat kuolleet. Yksi toisensa perään hänen ystävänsä olivat roihunneet savuna ilmaan, ja kahvila, jossa heidän muistoaan olisi voinut vaalia, oli sekin jo purettu.

Kymmenestä veljeksestä hän oli ainoa elossa, ja veljien vaimotkin olivat jo aikaa sitten menehtyneet. Jopa hänen hyväluontoinen vaimonsa oli kuollut, ja jo aidosti ikämiehenä hän oli mennyt uusiin naimisiin, löytänyt avioliittovälittäjän kautta lesken, jolla oli puujalka – kummankin kannalta järkiliitto, johon kumpikin oli tyytymätön. Onnettoman yksinäisyyden sijaan he huomasivatkin joutu-neensa onnettoman yhteiselon loukkuun. Mies käyttäytyi vaimoaan kohtaan niin ärtyisästi, että hänen lapsensa ja lapsenlapsensakin säpsähtivät sitä. »Minun iässäni kun ei juuri ole valinnanvaraa», mies totesi vaimolleen loukkaavasti, »niin sain sitten sinut.» Vaimo kosti sivuuttamalla miehensä yksinkertaisimmatkin tarpeet, jopa pyynnön saada vettä, jonka tuomisesta kenenkään sivistyneen ihmisen ei pyydettyä tulisi koskaan kieltäytyä. Vaimon nimi oli Aarhi, mutta mies ei nimeä koskaan käyttänyt. Hän ei liioin taivutellut vaimonsa nimeä hellästi tai kutsunut tätä lempinimillä. Miehelle tämä oli aina »Nainen» tai »Vaimo».

Mies kärsi ikivanhojen monista vaivoista, suoliston ja rakon, selän ja polvien päivittäisistä piinoista, silmiin hiipivästä sameudesta, hengenahdistuksesta, painajaisista, taipuisan koneiston hitaasta hiipumisesta. Hänen päivänsä hupenivat toimettomuuden tylsyyteen. Aikoinaan hän oli opettanut ajankuluksi matematiikkaa, laulua ja veda-kirjojen tulkintaa. Mutta kaikki hänen oppilaansa olivat menneet menojaan. Jäljelle jäivät puujalkainen vaimo, sumeakuvainen televisio sekä Junior. Se ei likipitäänkään riittänyt. Joka aamu häntä harmitti, ettei hän ollut yön aikana kuollut.

Häntä nuoremmista kahdestasadastaviidestä lähisukulaisesta varsin moni oli jo siirtynyt liekehtien leposijoilleen. Hän ei tarkalleen muistanut, kuinka moni, eivätkä heidän nimensäkään tietysti enää muistuneet mieleen. Jäljellä olevista monet kävivät tapaamassa häntä ja osoittivat hänelle lempeyttä ja huolenpitoa. Kun hän sanoi itse olevansa jo valmis kuolemaan, niin kuin hän usein teki, heidän ilmeensä venähti ja olemuksensa lysähti tai jäykistyi, kunkin luonteesta riippuen, ja he puhelivat hänelle rauhoittavaan, rohkaisevaan ja toki myös pahastuneeseen sävyyn siitä, miten arvokasta niin rakkaudentäyteinen elämä oli. Mutta rakkaus, niin kuin kaikki muukin, oli alkanut käydä hänen hermoilleen. Hänen sukunsa oli hyttysten sukua, hän tuumi, inisevä parvi, jonka rakkaus aiheutti kutisevia paukamia.

»Jospa vain olisi hyttys savu, jonka sytyttää sukulaisiaan karkottamaan», hän sanoi Juniorille. »Kunpa vain olisi vuoteen ympärille verkko, jolla heidät saisi pidettyä loitolla.»

Juniorin elämä oli ollut hänelle itselleen pettymys. Hän ei ollut varautunut olemaan tavallinen. Hänet olivat

kasvattaneet palvovat vanhemmat, jotka olivat iskostaneet häneen ajatuksen suuresta päämäärästä ja etuoikeuksista, mutta hän olikin osoittautunut keskivertokaveriksi, joka keskinkertaisten opintosaavutustensa tähden oli tuomittu tylsään toimistotyöhön kunnallisen vesilautakunnan konttorissa. Hänen keskivertoa korkealentoisemmat haaveensa kaukomatkoista autolla, junalla, lentäen hän oli jo aikaa sitten hylännyt, mutta ei hän kuitenkaan ollut onneton. Parantumattoman keskinkertaisuuden taudin ilmitulo olisi kenties saattanut säpsähdyttää vähemmän innokkaan sielun, mutta hänen silmänsä sen kuin säihkyivät ja huulilla karehti maailmaa syleilevä hymy.

Hänen ilmeisen innokkaasta elämänasenteestaan huolimatta energiapuolella ilmeni eräänlaista vajuusta. Juoksemisen sijaan hän käveli, ja käveli hitaasti – oli tehnyt niin jo ammoisina nuoruusvuosinaan. Hän kammoksui liikuntaa ja piikitteli leppeästi niitä, jotka sitä harjoittivat. Hän ei myöskään ollut kiinnostunut politiikasta eikä kaikkialle levittäytyvästä populaarista elokuvakulttuurista tai siitä sikiävästä musiikista. Elämän komeat puolet olivat monilta osin jääneet häneltä kokematta. Hän ei ollut avioitunut. Kaikki kahdeksan vuosikymmenen suuret käänteet olivat tapahtuneet ilman, että hän olisi millään lailla ryhtynyt niitä edesauttamaan. Hän oli seurannut sivusta, kun imperiumi oli luhistunut ja kansakunta noussut, ja vältti ilmaismasta mielipidettä asiasta. Hän oli työpöydän takana istuva mies. Kunnallisen veden virtaamisen varmistamisessa riitti hänelle tarpeeksi haastetta. Silti hän näyttäytyi kaikin tavoin miehenä, jolle elossaolo tuntui yhä olevan riemukasta. Hän oli vanhempiansa ainoa lapsi, eikä hänellä siksi ollut

montakaan sukulaista huolehtimassa hänestä vanhoilla päivillään. Seniorin valtava suku olikin jo aikaa sitten ottanut hänet omakseen ja toi hänellekin lounasmurkinaa ja huolehti hänen tarpeistaan.

Asuntojen välissä kohoava seinä nousi toisinaan puheeksi Seniorin sukulaislaumojen visiiteillä: pitäisikö se kenties purkaa, jotta nuo kaksi vanhaa miestä voisivat helpommin elää yhteiseloaan. Siitä asiasta sekä Junior että Senior olivat kuitenkin täysin yhtä mieltä.

»Ei!» sanoi Junior.

»Vain kuolleen ruumiini yli», selvensi Senior.

»Mikä sitten tekisikin koko toimenpiteestä tarpeettoman», sanoi Junior kuin asia olisi sillä ratkennut.

Seinä pysyi paikoillaan.

Juniorilla oli yksi ystävä, D'Mello, häntä kaksikymmentä vuotta nuorempi entinen työtoveri vesilautakunnan ajoilta. D'Mello oli varttunut toisessa kaupungissa, itseriittoisuuden pesäkkeessä Mumbaissa, *urbs prima in Indiksessä*, ja hänelle piti puhua englantia. Aina kun D'Mello tuli käymään Juniorin luona, Senior murjotti ja piti mykkäkoulua, vaikka olikin salaa ylpeä kyvyistään »maailman ykköskielessä», niin kuin hän englantia nimitti. Hän ei myöntänyt mököttämisensä syitä, kahta-laista närkästystään: ensinnäkin hänen toraisa mutta läheinen suhteensa Junioriin häiriintyi, ja toiseksi hänen päiviinsä tuli liikaa elävyyttä, joka toi hänen mieleensä kaikki ne lörpöttelevät ystävät, jotka hän itse oli menettänyt. Junior ymmärsi sen ja yritti peitellä Seniorilta sitä, miten kovasti odotti D'Mellon käyntejä, sillä tuo nuorempi mies pulppusi eräänlaista kosmopoliittista vauhdikkuutta, joka

innoitti Junioria. D'Mellolla oli aina tarinoita tuomisinaan, toisinaan kiukkuisia selostuksia köyhiin kohdistuvista epäoikeudenmukaisuuksista Mumbain slummeissa, joskus taas hupaisia anekdootteja hahmoista, jotka viettivät vapaa-aikaansa Wayside Innissä, Kala Ghodan alueella sijaitsevassa kuuluisassa mumbailaiskahvilassa, joka oli nimetty jo paikalta kaikonneen ratsastajapatsaan mukaan – »tuo Mustan hevosen kaupunginosa, josta musta hevonen on karkotettu.»¹ D'Mello rakastui elokuvatähtiin (etäältä tietenkin) ja kertoi karmeita yksityiskohtia vielä vapaalla jalalla olevan mielipuolen tekemästä joukkosurmasta Trombayn alueella. »Mokoma konna on vieläkin karkuteillä!» hän huudahti hilpeästi. Hänen jutustelussaan vilisi ihastuttavia nimiä. *Worli Sea Face, Bandra, Hornby Vellard, Breach Candy, Pali Hill*. Nuo paikat kuulosivat huomattavasti eksoottisemmilta kuin Juniorille tutut arkisemmat paikannimet: Besant Nagar, Adyar, Mylapore.

D'Mellon sydäntäsärkevin Mumbai-tarina kertoi kaupungin suuresta runoilijasta, joka oli sairastunut Alzheimerin tautiin. Runoilija käveli yhä päivittäin pienelle aikakaushaalehtiä tursuvalle työhuoneelleen tietämättä, miksi sinne meni. Hänen askeleensa tunsivat reitin, ja niin hän suuntasi sinne istumaan katse tyhjyyteen tuijottaen, kunnes oli taas aika palata kotiin, ja askeleet veivät takaisin rähjäiseen asuntoon läpi Churchgaten asemalla vilisevän iltaruuhkan, ohijajasmiihinmyyjien, itseään kauppaavien katulasten, BEST-bussien jyrinän, Vespoilla ajelevien tyttöjen, nälkäisinä nuuhkivien koirien.

1 Näiden tapahtumien jälkeen musta hevonen on palannut paikalle, mutta ilman kolonialistista ohjastajaansa.

Kun D'Mello oli paikalla ja puhui, Juniorista tuntui kuin hän olisi elänyt jotakin toista, aivan erilaista elämää, tapahumarikasta ja värikästä elämää, ja kuin hänestä alkaisi, välillisesti, kehkeytyä mies, jollainen hän ei ollut koskaan ollut, aktiivinen, intohimoinen, maailmanmenoon osallistuva mies. Senior huomasi Juniorin silmien loisteen ja tietenkin kiukustui siitä. Eräänä päivänä, kun D'Mello kertoili Mumbaista ja sen asukkaista kiihkeästi elehtivään tapaansa, Senior keskeytti mykkäkoulunsa ja tiuskaisi tälle englantiksi: »Miksei ruhosi sitten palaa sinne, kun kerran pää on jo mennyt edeltä?» Mutta D'Mello pudisteli päätään murheellisenä. Hänelle ei enää ollut synnyinkaupungissa sijaa. Se oli hänen kotinsa vain haaveissa ja tarinoissa. »Minä kuolen täällä», hän vastasi Seniorille, »etelässä, kaltaistenne katkerien kääkkien joukossa.»

Seniorin vaimo, tuo puujalkainen nainen, otti yhä useammin tavakseen kostaa aviomiehelleen tämän kylmäkiskoisuuden täyttämällä heidän asuntonsa sukulaisilla. Hänelläkin oli satoja sukulaisia, ja hän alkoi kutsua kylään etenkin nuorempia heistä, veljien ja sisarten lastenlapsia vaimoineen ja miehineen ja eritoten pikkulapsikatraineen. Pienen asunnon täyttävät lukuisat vauvat, taaperot, vauhdikkaat saporotukkaiset tytöt ja hitaat pojanpullukat saivat hänet tuntemaan täyttymystä matriarkkana, ja samalla ajoivat mitä ilahduttavimmin Seniorin raivon partaalle. Erityisesti miehen hermoja koettelivat vaimon vauvasukulaiset. Nuo helistimiään helistävät ja kikatuksiaan kikattavat ja vauvanräikäisyyjään rääkyvät vaimon vauvasukulaiset. Pienokaisten nukkuessa Seniorin piti olla hiljaa tai hän herättäisi heidät,

ja silloin hän ei puolestaan kuulisi omia ajatuksiaan. Vauvat söivät ja ulostivat ja pulauttelivat, ja ulosteiden ja pulautusten haju viipyili asunnossa vielä silloinkin, kun vaimon vauvasukulaiset olivat jo lähteneet, ja sekoittui toiseen, Seniorin vielä enemmän inhoamaan löyhkään: nimittäin talkkijauheen hajuun.

»Elämän ehtoopuolella», hän purnasi Juniorille, jonka asuntoon hän usein pakeni omien ja vaimonsa verisukulaisien parkuvia laumoja, »mikään ei haise niin pahalta kuin uuden elämän makeat tuoksahdukset, ruokalappujen ja rusettien ja lämpimän rintamaidon ja korvikkeen ja piereskelevien, talkkittujen pylyjen löyhähdykset.»

Junior ei voinut olla vastaamatta: »Pian sinäkin olet avuton ja tarvitset jonkun huolehtimaan luonnollisista tarpeistasi. Vauvamaisuus ei ole meille vain taaksejäänyttä vaan myös tulevaa elämää.» Seniorin kimmastunut ilme paljasti, että sanat olivat osuneet ja uponneet.

Sillä tottahan se oli, että he kumpikin olivat onnekkaita miehiä. Kumpikaan ei ollut täysin sokea tai kokonaan kuuro, eikä heiltä ollut järkikään pettänyt, niin kuin siltä mumbailaisrunoilijalta. He söivät pehmeää ja helposti sulavaa ruokaa, mutta eivät mitään ikäloppujen pöperöitä. Ennen kaikkea he kykenivät yhä kulkemaan omilla jaloillaan, astelemaan hitaasti asuintalonsa portaat kerran viikossa kadulle ja laahustamaan siitä kävelykeppien ja useiden pienten levähdystaukojen turvin postitoimistoon, jossa he nostivat eläkkeensä. Ei heidän olisi tarvinnut sitä tehdä. Monet Seniorin asuntoon ahtautuneista nuorista, jotka ajoivat hänet naapuriin kinaamaan Juniorin kanssa, olisivat kernaasti kipaisseet nostamaan eläkerahat hauraille vanhoille

herroille. Mutta nuo herrat eivät halunneet päästää nuoria kipsisemaan puolestaan. Oman eläkkeen nostaminen oli kunnia-asia, ja siitä, jos eivät juuri muusta, he olivat samaa mieltä: antoi ylpeydenaihetta mennä omin avuin tiskille, jossa metalliristikon takana istuva postitoimiston virkailija oli valmiina antamaan heille viikoittaisen korvauksen koko heidän elämän mittaisesta työpanoksestaan. »Miekkosen ilme huokuu kunnioitusta», Senior kailotti Juniorille, joka ei hiiskahtanutkaan, sillä hänen silmiinsä ristikon takaa huokui pikemminkin ikävyystyneisyyttä tai ylenkatsetta.

Seniorille eläkkeenhakuretkessä oli nähdyksi tulemisen tuntua, tuolla viikoittaisella joskin pienellä summalla kun osoitettiin arvostusta hänen tekojaan kohtaan, se oli yhteiskunnan seteleiksi muunnettua kiitollisuutta hänen elämästään. Junior taas otti viikoittaisen retken pikemminkin uhmakkuuden kannalta. »Ette te minusta piittaa pätjän vertaa», hän pamautti erään kerran päin ristikon takana olevaa naamaa. »Teille noiden rahojen laskeminen ei merkitse mitään. Mutta kun tulee oma vuoronne seisoa tässä minun paikallani, ymmärrätte vielä.» Eräs erittäin pitkään ikään ehtineiden harvoista etuoikeuksista oli lupa ilmaista ajatukset suoraan, jopa ventovieraille. Kukaan ei käskenyt pitämään mölyjä mahassa, eikä monella ollut rohkeutta vastata samalla mitalla. »He luulevat meidän pian jo kuolevan», Junior tuumi, »joten meidän kanssamme ei kannata enää lähteä kinaamaan.»

Hän ymmärsi, mistä postivirkailijan silmistä kuvastuva ylenkatse kertoi. Siinä elämä halveksui kuolemaa.

»VANHAT KULKEVAT
NUORTEN MAAILMASSA
KUIN AAVEET, HUOMAAMATTOMINA,
YHDENTEKEVINÄ. MUTTA VARJOT NÄKEVÄT
JA TUNNISTAVAT TOISENSA.»

Yhdestoista hetki on eräänlainen tilinpäätös: viisi kertomusta kuolevaisuudesta ja siitä, mitä jäljelle jää. Rushdien sanat, jotka ovat täynnä taikaa, huumoria ja teräviä huomioita, vievät lukijan Intiaan, Englantiin ja Yhdysvaltoihin – elämän, kuoleman ja merkityksen rajamaille. Sinne, missä mennyt, nykyinen ja kuviteltu sekoittuvat toisiinsa.

»Viisi kertomusta ikääntymisestä ja kuolemasta... Saattaa kuulostaa synkältä, mutta teksti on hauskaa ja eloisaa, täynnä vauhtia ja tyyliä.»

THE TIMES

»Rushdien valtava lahjakkuus loistaa läpi kokoelman. Hänen proosassaan todellisuus taipuu mielikuvituksen voimasta tavalla, jolle on vaikea löytää vertaista... *Yhdestoista hetki* on Rushdieta parhaimmillaan: hillittyä mutta rohkeaa. Vaikka kertomukset poikkeavat toisistaan tyylillisesti, niitä yhdistää sama perusajatus: kieli, olipa se puhuttua, luettua tai kuviteltua, muovaa meitä kaikkia.»

THE MINNESOTA STAR TRIBUNE

